

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Кафедра педагогіки початкової освіти

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор _____
“ ____ ” _____ 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
вибіркової дисципліни

«Педагогіка здоров'язбереження»

Галузь знань – 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність – 013 Початкова освіта

Педагогічний факультет

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 1,5	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	спецкурс	
	Спеціальність 013 Початкова освіта		
Модулів – 1		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання Створення проекту «Поради учителю щодо організації здоров'язберігаючої навчальної діяльності»		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		1-й	1-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 1	Освітній рівень: бакалавр	16 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	4 год.
		Лабораторні	
		__ год.	__ год.
		Самостійна робота	
		60 год.	80 год.
Індивідуальні завдання: _____год.			
Вид контролю: екзамен			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання: 34% / 66%

для заочної форми навчання – 11% / 89%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – підготовка майбутніх вчителів початкових класів до організації у початковій школі навчально-виховного процесу еколого-валеологічних засадах та здійснення здоров'язбережувальної діяльності.

Завдання курсу:

- ознайомити студентів з концептуальними та теоретичними положеннями еколого-валеологічної парадигми в освіті;
- узагальнити сутність феноменів "здоров'язбережувальна діяльність", "здоров'язбережувальні педагогічні технології", виявити істотні ознаки;
- сформуванати позитивне ставлення і прагнення майбутнього вчителя початкової школи до творчого оволодіння здоров'язбережувальними технологіями;
- розширити загальноосвітній світогляд студентів щодо проблеми організації здоров'язберігаючого навчально-виховного процесу в 1-4 класах;

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- теоретичні основи організації здоров'язбережувальної діяльності та використання відповідних педагогічних технологій;
- методологічне підґрунтя формування еколого-валеологічних акцій в навчально-виховному процесі початкової школи;
- форми та методи організації уроку, сприятливого для збереження і формування фізичного та психічного здоров'я учнів;
- зміст і методику використання оздоровчих технік в навчально-виховному процесі початкової школи.

вміти:

- орієнтуватися у різновидах здоров'язбережувальних педагогічних технологій;
- застосувати на практиці елементи педагогічної творчості, самостійності, дослідницької діяльності, традиційні й інноваційні освітні технології;
- передбачати результати впровадження здоров'язбережувальних педагогічних технологій в освітній процес;
- аналізувати літературу з проблеми організації здоров'язберігаючого навчально-виховного процесу у початкових класах;
- виготовляти необхідний наочний дидактичний матеріал;
- творчо використовувати педагогічні надбання щодо організації здоров'язберігаючого навчально-виховного процесу у навчально-виховному процесі початкової школи.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методичні аспекти реалізації екології дитинства в навчально-виховному процесі початкової школи

Тема 1. Предмет, об'єкти і методи педагогіки здоров'язбереження. Розвиток філософських поглядів на проблему здоров'я від стародавніх часів до сучасності.

Концепції здоров'я в філософії та медицині. Здоров'я в системі детермінаційних зв'язків. Еволюція філософських поглядів на проблему здоров'я від періоду реліктових культур до

сучасності. Класики педагогіки про шляхи побудови навчально-виховного процесу на засадах здоров'язбереження і здоров'яформування. Теорія та методика формування здорового способу життя в українській педагогічній думці сьогодення

Тема 2. Методологічні основи педагогіки здоров'язбереження.

Здоров'я як важлива життєва цінність людини. Теоретичний фундамент для визначення змісту і технологій реалізації здоров'язбережувальної педагогіки.

Система здоров'язбережувальної діяльності загальноосвітньої школи. Здоров'язбережувальні технології як складник системи діяльності навчального закладу у сфері збереження і формування здоров'я учнів, їх класифікація. Групи оздоровчих технік.

Тема 3. Освітні програми щодо залучення особистості до процесу здоров'ябудівництва та умови їх реалізації. Сутність концепції освіти «рівний-рівному» щодо здорового способу життя серед молоді України. Модель професійно-педагогічної діяльності учителя з організації здоров'язберігаючого довкілля молодших школярів.

Концепція освіти «рівний-рівному» щодо здорового способу життя серед молоді України. Метод освіти «рівний-рівному» та його основні поняття.

Особливості професійно-педагогічної діяльності вчителя у сфері збереження здоров'я школярів та формування у них навичок здорового способу життя.

Мотиваційно-ціннісний, когнітивно-процесуальний та аналітико-результативний компоненти означеної діяльності.

Тема 4. Біоритмологічні засади організації навчальної діяльності.

Загальна характеристика ритмів навколишнього середовища та ритмів життєдіяльності. Сезонні зміни біоритмів. Добові ритми.

Поняття про працездатність учня. Основні закономірності розумової працездатності. Утома і перевтома. Показники, за якими можна визначити порушення стану здоров'я учня. Профілактика утомлюваності учнів на уроці. Валеологічний аналіз уроку.

Змістовий модуль 2. Практичні основи організації здоров'язберігаючого навчально-виховного процесу в 1-4 класах.

Тема 5. Зміст і методика використання оздоровчих технік в навчально-виховному процесі початкової школи

Основи аерофітотерапії.

Арт-терапія у початковій школі, її види Звукотерапія як засіб забезпечення екології дитинства. Основи музикотерапії.

Методичні основи організації і проведення казкотерапії.

Пісочна терапія.

Навчання у режимі динамічних парт.

Вплив кольорів на організм людини. Деякі методики використання кольоротерапії у роботі із молодшими школярами.

Поняття про світлотерапію. Геліотерапія: базові принципи.

Тема 6. Фізкультурно-оздоровча робота із молодшими школярами.

Актуальність проблеми гіподинамії. Основи організації раціональної фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями початкової школи.

Збереження зору учнів – важливе завдання вчителя.

Тема7: Основи педагогічної ергономіки.

Ергономічний підхід в організації навчального процесу.

Ергономічні вимоги до навчального обладнання і навчального приміщення.

Вимоги до оснащення кабінету засобами навчання та навчальним обладнанням.

Характеристика санітарно-гігієнічних умов праці.

Тема 8. Практики формування психічного здоров'я в процесі навчально-виховної роботи загальноосвітнього закладу.

Основні принципи формування індивідуального психічного здоров'я та поняття про психічне здоров'я індивіда як стан інтелектуально-емоційної сфери, основу якого складає відчуття душевного комфорту, що забезпечує адекватну поведінку людей. Критерії психічного здоров'я та емоційні аспекти психічного здоров'я, ознаки емоційно здорової людини. Інтелектуальний аспект психічного здоров'я, ознаки інтелектуально здорової людини. Вплив емоцій на здоров'я.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1.												
Теоретико-методичні аспекти реалізації екології дитинства в навчально-виховному процесі початкової школи												
Тема 1. Предмет, об'єкти і методи педагогіки здоров'язбереження. Розвиток філософських поглядів на проблему здоров'я від стародавніх часів до сучасності	8	2	2			4	12	2				10
Тема 2. Методологічні основи педагогіки здоров'язбереження	8	4	2			2						
Тема 3. Освітні програми щодо залучення особистості до процесу здоров'ябудівництва та умови їх реалізації	12	2	4			6	10	2				8
Тема 4. Біоритмологічні	8	2	2			4	10		2			8

засади організації навчальної діяльності												
Разом за змістовим модулем 1	36	10	10			16	32	4	2			26
Змістовий модуль 2. Практичні основи організації здоров'язберігаючого навчально-виховного процесу в 1-4 класах												
Тема 5. Зміст і методика використання оздоровчих технік в навчально-виховному процесі початкової школи	18					18	24					24
Тема 6. Фізкультурно-оздоровча робота із молодшими школярами	10	2				8	14					14
Тема 7: Основи педагогічної ергономіки.	10	2	2			6	8					8
Тема 8. Практики формування психічного здоров'я в процесі навчально-виховної роботи загальноосвітнього закладу.	16	2	2			12	12		2			10
Разом за змістовим модулем 2	54	6	4			44	58		2			56
Усього годин	90	16	14			60	90	4	4			82

6. Теми семінарських занять

Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет, об'єкти і методи педагогіки здоров'язбереження. Розвиток філософських поглядів на проблему здоров'я від стародавніх часів до сучасності	2
2	Методологічні основи педагогіки здоров'язбереження	2
3	Здоров'язберігаючі педагогічні технології	2
4	Освітні програми щодо залучення особистості до процесу здоров'ябудівництва та умови їх реалізації	2
5	Основи педагогічної ергономіки	2
6	Біоритмологічні засади організації навчальної діяльності	2
7	Практики формування психічного здоров'я в процесі навчально-виховної роботи загальноосвітнього закладу	2
		14

Теми семінарських занять

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Освітні програми щодо залучення особистості до процесу здоров'ябудівництва та умови їх реалізації	2
2	Практики формування психічного здоров'я в процесі навчально-виховної роботи загальноосвітнього закладу	2
		4

8. Самостійна робота

Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Змістовий модуль 1. Теоретико-методичні аспекти реалізації екології дитинства в навчально-виховному процесі початкової школи	
	Тема 1. Предмет, об'єкт і методи педагогіки здоров'язбереження. Розвиток філософських поглядів на проблему здоров'я від стародавніх часів до сучасності.	4
	Тема 2. Методологічні основи педагогіки здоров'язбереження	2
	Тема 3. Освітні програми щодо залучення особистості до процесу здоров'ябудівництва та умови їх реалізації	6
	Тема 4. Біоритмологічні засади організації навчальної діяльності	4
	Змістовий модуль 2. Практичні основи організації здоров'язберігаючого навчально-виховного процесу в 1-4 класах	
	Тема 5. Основи педагогічної ергономіки	6
	Тема 6. Зміст і методика використання оздоровчих технік в навчально-виховному процесі початкової школи	18
	Тема 7. Практики формування психічного здоров'я в процесі навчально-виховної роботи загальноосвітнього закладу.	12
	Тема 8. Практичні аспекти проведення фізкультурно-оздоровчої роботи з вихованцями.	8

Разом	60
-------	----

Самостійна робота

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Змістовий модуль 1. Теоретико-методичні аспекти реалізації екології дитинства в навчально-виховному процесі початкової школи	
	Тема 1. Предмет, об'єкт і методи педагогіки здоров'язбереження. Розвиток філософських поглядів на проблему здоров'я від стародавніх часів до сучасності.	10
	Тема 2. Методологічні основи педагогіки здоров'язбереження	
	Тема 3. Освітні програми щодо залучення особистості до процесу здоров'ябудівництва та умови їх реалізації	8
	Тема 4. Біоритмологічні засади організації навчальної діяльності	8
	Змістовий модуль 2. Практичні основи організації здоров'язберігаючого навчально-виховного процесу в 1-4 класах	
	Тема 5. Основи педагогічної ергономіки	6
	Тема 6. Зміст і методика використання оздоровчих технік в навчально-виховному процесі початкової школи	24
	Тема 7. Практики формування психічного здоров'я в процесі навчально-виховної роботи загальноосвітнього закладу.	12
	Тема 8. Практичні аспекти проведення фізкультурно-оздоровчої роботи з вихованцями.	14
	Разом	82

9. Індивідуальні завдання

На основі теоретичних знань з лекційного матеріалу та практичних умінь, набутих у процесі практичних занять, використовуючи сучасні джерела наукової та навчально-методичної літератури, створити проект «Поради учителю щодо організації здоров'язберігаючого навчально-виховного процесу початкової школи».

10. Методи навчання

лекції, практичні із застосуванням традиційних та інноваційних методів навчання (тренінги, ділові ігри, проектні методики тощо)

11. Методи контролю

поточне оцінювання, контрольні роботи і тести, оцінювання проектів, підсумкова контрольна робота, екзамен.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Денна форма навчання

Поточне оцінювання та самостійна робота								Інд. проект	Екзамен	Сума
Зміст. модуль №1			Т4	модуль № 2						
T1	T2	T3		T4	T5	T6	T7	T8		
5	10	5	5	10	5	5	10	15	30	

Заочна форма навчання

Поточне оцінювання та самостійна робота		Інд. проект	Екзамен	Сума
45				
		25	30	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

A «відмінно» (90-100 балів). Теоретичний курс засвоєно повністю, без прогалин, необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом сформовані, всі передбачені програмою завдання виконані, якість їх виконання оцінена балом, близьким до максимального.

В «дуже добре» (80-89 балів). Теоретичний курс засвоєно повністю, без прогалин, необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом в основному сформовані, всі передбачені програмою завдання виконані. Студент використовує першоджерела і основну літературу. Мають місце несуттєві помилки в поясненні деяких аспектів дисципліни.

С «добре» (70-79 балів). Теоретичний курс засвоєно повністю, без прогалин, необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом сформовані недостатньо, всі передбачені програмою завдання виконані, якість виконання кожного з них не оцінена максимальним балом, деякі завдання виконані з помилками.

Д «задовільно» (60-69 балів). Теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не мають суттєвого характеру, необхідні практичні навички роботи з засвоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою завдань виконані, деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки. Незнання першоджерел і додаткової літератури. Наявність хибних тлумачень при аналізі практичних завдань. Відсутність логічно обґрунтованих висновків.

Е «достатньо» (50-59 балів). Теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, більшість з передбачених програмою завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінена балом, близьким до мінімального.

ФХ «умовно незадовільно» (26-49 балів). Теоретичний курс засвоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість з передбачених програмою завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінені балом, близьким до мінімального. При додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань. Відсутні навички опрацювання базової літератури дисципліни.

Ф «безумовно незадовільно» (1-25 балів). Теоретичний зміст курсу не засвоєний, необхідні практичні навички не сформовані, усі виконані завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до підвищення якості виконання навчальних завдань.

13. Методичне забезпечення

- конспекти лекцій з навчальної дисципліни;
- плани практичних занять;
- навчально-методичне забезпечення самостійної роботи студентів;
- засоби контролю і самоконтролю;
- список базової і допоміжної літератури;
- роздатковий матеріал.

14. Рекомендована література

Базова

1. Бардов, В. Г. Загальна гігієна та екологія людини / В. Г. Бардов. – Вінниця : Нова Книга, 2002. – 216 с. – *кільк.прим.: 1 (ЗагЧЗ. – 1).*
2. Даценко, І. І. Гігієна і екологія людини [Текст]: навч. посібник / І. І. Даценко. – Львів : Афіша, 2000. – 248 с. – *кільк.прим.: 14 (ЗагЧЗ. – 2, КХ. – 6, Рахів. – 6).*
3. Микитюк, О. М. Екологія людини [Текст] : підручник / О. М. Микитюк, О. З. Злотін, В. М. Бровдій. – Рек. МОН, 3-є вид., випр. і доп. – Х. : "ОВС", 2004. – 254 с. – *кільк.пр.: 3 (КХ. – 2, ЗагЧЗ. – 1).*
4. Охорона життя і здоров'я дітей: Ч.2. Культура здоров'я молодшого школяра. 1-4 класи: Програма та методичні поради для вчителів початкової школи / Уклад. В.І.Шахненко. – К.: ІСДО, 1995. – 192 с. (*ЗагЧЗ – 1 екз.*).
5. Повна енциклопедія очищення та лікування організму [Текст] / укладач І.Левашова. – Донецьк: ТОВ «Глорія Трейд», 2010. – 384 с.
6. Презлята, Г. Здоровий спосіб життя: ідеї, пошуки, досвід [Текст]: монографія / Ганна Презлята. – Ів.-Франківськ : НАІР, 2013. – 484 с. – Автограф. – ПНУ. – *кільк.прим.: 6 (КХ. – 3, ЗагЧЗ. – 3).*
7. Сливка Л. Здоров'язбережувальна педагогіка: [навч.-метод. посіб.]. – Івано-Франківськ: видавець Кушнір Г.М., 2016. – 200 с. (*Інтернет-ресурси – 100%*).
8. Сливка Л.В. Екологія дитинства: [навч.-метод. посіб.]. – Івано-Франківськ: НАІР, 2014. – 164 с. (*Інтернет-ресурси – 100%*).
9. Сливка Л. Оздоровчі технології і техніки терапевтичного спрямування / Л.Сливка. – Івано-Франківськ, 2013. – 94 с. (*Інтернет-ресурси – 100%*).
10. Стасенко В.Г. Здоров'язбережувальні технології [Текст] / В.Г.Стасенко, В.В.Волканова. – К.: Шкільний світ, 2013. – 120 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»).
11. Федій, О. А. Естетотерапія [Текст]: навч. посіб. / Ольга Андріївна. Федій. – Рек. МОН. – К. : ЦУЛ, 2007. – 256 с. – *кільк.прим.: 6 (ЗагЧЗ. – 3, КХ. – 2, Педагог. – 1).*
12. Федій, О. А. Естетотерапія [Текст]: навч. посіб. / Ольга Андріївна. Федій. – Рек. МОН. – К. : ЦУЛ, 2012. – 304 с. – *кільк.пр.: 7 (КХ. – 5, ЗагЧЗ. – 1, Педагог. – 1).*

Додаткова

1. Безруких М.М. Здоровьесберегающая школа / М.М.Безруких. – М.: Московский психолого-социальный институт, 2004. – 240 с.
2. Болсун С. Зовнішність учителя як компонент педагогічної техніки / С.Болсун // Початкова школа. – 2000. – № 7. – С. 48-50.
3. Ващенко О. Готовність вчителя до використання здоров'язбережувальних технологій у навчально-виховному процесі / О.Ващенко, С.Свириденко // Здоров'я і фізична культура. – 2006. - №8. – С.1-6.
4. Ващенко О. Організація здоров'язберігаючої діяльності початкової школи / О.Ващенко, С.Свириденко // Початкова освіта. – 2005. – № 46. – С.2-4.
5. Гончаренко М.С. Екологія людини. – 2-ге вид., випр. і допов. / М.С.Гончаренко, Ю.Д.Бойчук. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. – 391 с.
6. Грєнлєнд, Э. Танцевальная терапия. Теория, методика, практика [Текст] / Э. Грєнлєнд, Н. Ю. Оганєсян. – СПб. : Речь, 2005. – 288 с. – *кільк.прим.: 1 (Філосо. – 1).*
7. Димань, Т. М. Екологія людини [Текст]: підручник. / Тетяна Миколаївна Димань. – К. : ВЦ "Академія", 2009. – 376 с. – (Альма-матер). – *кільк.пр.: 31 (КХ. – 26, Прир. – 2, ЗагЧЗ. – 2, Гурт№5. – 1).*
8. Дыхан Л.Б. Теория и практика здоровьесберегающей деятельности в школе / Л.Б.Дыхан. – Ростов н/Д: Феникс, 2009. – 336 с.
9. Єфімова Є.М. Здоров'язбережувальні технології у контексті педагогічних досліджень / В.М.Єфімова // Проблеми фізичного виховання і спорту. – 2010. – № 1. – С. 57-58.
10. Еколого-психологічні чинники сучасного способу життя [Текст]: колективна монографія / За ред. Ю.М. Швалба. – К. : Педагогічна думка, 2007. – 276 с. – *кільк.прим.: 2 (КХ. – 1, Філосо. – 1).*
11. Залєський, І. І. Екологія людини [Текст] : підручник / Іван Іванович Залєський, М. О. Клименко. – Рек. МОН. – К. : Академія, 2005. – 288 с. – ("Альма-матер"). – *кільк.прим.: 99 (КХ. – 86, ЗагЧЗ. – 2, Прир. – 4, Педагог. – 2, Гурт№5. – 1, Коломия. – 1, Калуш. – 1, Верховина. – 1, Рахів. – 1).*
12. Здоровьесберегающие технологии в образовательном процессе / авт.-сост. С.А.Цабыбин. – Волгоград: Учитель, 2009. – 124 с.
13. Зинкевич-Евстигнеева, Т. Д. Чудеса на песке. Практикум по песочной терапии [Текст] / Т. Д. Зинкевич-Евстигнеева, Т. М. Грабенко. – СПб. : Речь, 2005. – 340 с. – *кільк.прим.: 1 (Філосо. – 1).*
14. Карасева Т.В. Современные аспекты реализации здоровьесберегающих технологий / Т.В.Карасева // Начальная школа. – 2005. - № 11. – С. 75-78.

15. Кіндратюк Б. Духовне здоров'я школярів і музика дзвонів: етнопедагогічний аспект: Науково-методичний посібник / Б.Кіндратюк. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2005. – 268 с. *кільк.прим.: 13 (ХудГраф. – 6, ЗагЧЗ. – 1, Гурт№5. – 1, КХ. – 4, Педагог. – 1).*
16. Костина, Л. М. Игровая терапия с тревожными детьми [Текст] / Л. М. Костина. – СПб.: Речь, 2006. – 160 с. – (Сер. Детская психология и психотерапия). – *кільк.прим.: 1 (Філосо. – 1).*
17. Коцур Н.І. Здоров'язберігаючі технології у навчально-виховному процесі початкової школи / Н.І.Коцур, Л.С.Гармаш // Проблеми освіти: наук.-метод. збірник. – К.: інститут інноваційних технологій і змісту освіти, 2006. – Вип. 49. – С. 132-135.
18. Ламтева І. Самооздоровлення з використанням нетрадиційних методик. Семінар для батьків / Ірина Ламтева // Здоров'я та фізична культура. – 2010. – № 26. – С. 21-23.
19. Мадзігон В. У нас з вами один об'єкт – діти! / В.Мадзігон // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2002. – № 4. – С. 9-18. _____
20. Максименко С. Учбове навантаження і збереження здоров'я школярів / С.Максименко // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2002. – № 4. – С.19-23.
21. Митяева А.М. Здоровьесберегающие педагогические технологии: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / А.М.Митяева. – М.: Академия, 2008. – 360 с.
22. Никифорова Н. Навчання грамоти, безпечно для здоров'я / Н.Никифорова // Початкова школа. – 2011. – № 8. – С. 44-45.
23. Ниши К. Универсальные правила здоровья. Избранное / Ниши К. – СПб.: ООО «Вектор», 2010. – 192 с.
24. Онопрієнко Ю. Динамічна парта / Ю.Онопрієнко // Початкова школа. – 2007. – № 5. – С. 47-49.
25. Оржеховська В.М. Здоров'язбережувальне навчання і виховання: проблеми, пошук / В.М.Оржеховська // Наукові записки НДУ ім. М.Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – 2011. – № 4. – С. 29-31.
26. Попова Ж.Г. Имидж учителя начальной школы: какой цвет выбрать? / Ж.Г.Попова // Начальная школа. – 2005. – № 10. – С. 30-33.
27. Роговик Л. Саморегуляція у професійній діяльності вчителя / Л.Роговик // Початкова школа. – 2004. – № 11. – С. 55-58.
28. Роль біоритмів у забезпеченні життєдіяльності людини // Желібо Є.П. Безпека життєдіяльності: Підручник / Є.П.Желібо, В.В.Зацарний. – К.: Каравела, 2007. – С. 69-73.
29. Савченко О. Реалізація оздоровчої функції шкільної освіти / О.Савченко // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2002. – № 4. – С. 11-18.

- 30.Сливка Л.В. Виховання здорового способу життя молодших школярів (історичний та етнопедагогічний виміри): монографія / Л.В.Сливка. – Івано-Франківськ: НАІР, 2013. – 320 с. *(1 екз. - КХ)*
- 31.Сливка Л.В. Теоретико-методичні аспекти викладання валеології та основ безпеки життєдіяльності в початковій школі: [навч.метод. посіб.] / Лариса Сливка. – Івано-Франківськ: НАІР, 2012. – 204 с. . *(Інтернет-ресурси – 100%)*.
- 32.Старовойтенко Н. Серйозно про дитячий сміх / Н.Старовойтенко // Початкова школа. – 1997. – № 6. – С. 97-98.
- 33.Цепух Т. Технології збереження зору / Т.Цепух // Дефектолог. – 2012. – № 5. – С. 15-22.
- 34.Школа сприяння здоров'ю від А до Я: перші кроки [Текст] / упор. Н.Черненко. – К. : Шк. світ, 2010. – 112 с. – *кільк.пр.: 1 (ЗагЧЗ. – 1)*.
- 35.Я – моє здоров'я – моє життя (“Якалка”): Навч.-метод. Посіб./ Голоцван О.А., Лещук Н.О., Мирошніченко Г.І. та ін. – К.: Навч. книга, 2004. – 256 с.
- 36.Яцук Г.Ф. Здоров'я – найбільше благо. III частина. Допитливим про основи здоров'я / Г.Ф.Яцук, І.І.Бабин, Л.С.Барна, Н.М.Страшнюк. – Тернопіль: Астон, 2004. – 152 с.

15. Інформаційні ресурси

<http://internet-centr.dp.ua/pages.php?id=56>

http://edu-post-diploma.kharkov.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=712

<http://www.bestreferat.ru/referat-193002.html>

<http://klasnaocinka.com.ua/ru/article/vprovadzhennya-zdorovyazberigaiuchikh-tehnologii-.html>

<https://sites.google.com/site/tsvweb/>

<http://vesna-books.com.ua/articles/smihovi-vpravi-v-sistemi-zdorov-yazberigayuchih-tehnologii/>